NƏHCÜL – BƏLAĞƏ MAARIFINDƏN SEÇMƏLƏR

Təhmasib Hatəmi

Tərcümə edən
Seyid Azər Əhmədov

Al-mustafa International
Translation and Publication Center

NAŞİRDƏN

İslam və beynəlxalq əlaqələrin qloballaşdığı bir dövrdə, müsəlman alimlər yeni məsələlər və məsuliyyətlərlə üzləşməli oldular. Belə ki, bu gün ölkələrdə din və ənənəvi qaydalarla yaşamaq, öncələrə görə daha da çətinliklərlə üzləşdiyindən, günün tələblərinə uyğun, eyni zamanda İslam həqiqətlərinə əsasən, yeni araşdırmalara ehtiyac duyuldu. Təbii ki, hər bir sahədə dəqiq, hərtərəfli və təhriflərdən uzaq nizamlı tədqiqatın aparılması və bu sahədə güclü araşdırmaçıların yetişdirilməsi, hər zaman bütün haqsevənlərin diqqət mərkəzində olmuşdur. Lakin sivilizasiyaların toqquşduğu bir zamanda, elmi həqiqətlərə və mənəvi dəyərlərə önəm verən insanların, qərəzsiz və aydın biliklərə daha artıq maraq göstərməsi, vicdanlı araşdırmaçıların məsuliyyətini bir o qədər də artırdı.

Sözsüz ki, təhsil mərkəzlərinin inkişafı, dinamik, mütərəqqi və intizamlı təhsil sisteminə bağlıdır. Bu səbəbdən, təhsil və tədqiqat metodlarına yenidən baxış keçirmək və onları günün nəbzinə görə səliqə-sahmana salmaq, elmi tərəqqini sürətləndirməklə birgə, elmi mərkəzlərdə mütaliə və yeni araşdırmalar üçün şövq və stimul yaradır.

Beləliklə, “Beynəlxalq əl-Mustafa Universiteti” həqiqət və səadət yolunun tərəfdarı kimi, qeyri-iranlı tədqiqatçıların akademik araşdırmalarını himayə etməyi və onların elmi əsərlərini ərsəyə gətirməyi özünə ülvi bir hədəf olaraq təyin etmişdir.

MÜNDƏRİCAT

MÜQƏDDİMƏ **11**

DƏRS 1: "NƏHCÜL-BƏLAĞƏ" İLƏ TANIŞLIQ **13**
Giriş 13
"Nəhcül-bəlağə" həyat kitabı 14
"Nəhcül-bəlağə"nin qələmə alınması 14
"Nəhcül-bəlağə"nin müəllifi 15
"Nəhcül-bəlağə"nin quruluşu 15
"Nəhcül-bəlağə"nin əzəməti 16
"Nəhcül-bəlağə"nin cazibədarlığı 17
"Nəhcül-bəlağə"nin cazibədarlığının səbəbi 17
1. Əmirəl-möminin Əlinin (ə) üstün şəxsiyyəti 17
2. Həzrət Əlinin (ə) sözlərindəki fəsahət və bəlağət 17
3. Həzrət Əlinin (ə) sözlərinin əhatəli olması 17
"Nəhcül-bəlağə"dəki maarifin qismləri 17
1. Ümumi maarif 18
2. "Nəhcül-bəlağə"nin xüsusi maarifi 18
3. "Nəhcül-bəlağə"nin mütəxəssisliyin fövqündəki maarifi 18
"Nəhcül-bəlağə"nin mövzuları 19
"Nəhcül-bəlağə"ni araşdıranların nəzərində "Nəhcül-bəlağə" 19
İmam Xomeyni 20
İslam inqilabının böyük məqamlı rəhbəri İmam Xamenei 20
Şəhid Mürtəza Mütəhhəri 20
İbn Əbil-Hədid Mötəzilinin nəzərində "Nəhcül-bəlağə" 21
Corc Cordaq (məsihi alimi) 21

DƏRS 2: İNSANŞÜNASLIQ (1) **23**
Giriş 23
İnsan məfhumu ilə tanışlıq 24
İnsanın mahiyyət və həqiqəti 25
İnsanşünaslığın (təsirləri) 25
Maariflə bağlı təsiri 26
Kəsb olunan hüzuri elmlə bağlı iki mətləb 27

İnsanşünaslığın elmi təsirləri ... 27
1. Nəfsi istəklərin alçaqlıqlarından amanda qalmaq ... 27
2. Həlak olmaqdan amanda qalmaq ... 27
3. Cənnəti qazanmaq ... 28
4. Dərəcə və məqamın tanınması ... 28
İnsan ruhunun müxtəlif xüsusiyyətləri ... 28
a) İnsanın əqli yönü ... 29
b) İnsanın qəlbi yönü ... 30
c) İnsanın əməli yönü ... 32
Diqqətolunası bir neçə məsələ ... 33

DƏRS 3: İNSANŞÜNASLIQ (2) ... 35
Giriş ... 35
İnsanın yaradılması ... 36
İnsanın yaradılış və həyatının mərhələləri ... 36
Mələkləri həzrət Adəmə (ə) səcdə etməsi və iblisin boyun qaçırması və kafirliyi ... 37
Həzrət Adəmin (ə) cənnətdə məskunlaşması ... 37
Həzrət Adəmin (ə) olduğu cənnət hansı cənnət idi? ... 38
Peyğəmbərlərin göndərilməsi ... 38
Həzrət Məhəmmədin (s) peyğəmbərliyə seçilməsi (besəti) ... 39
Camaat və hökumətin zəruriliyi ... 40
Camaatın başqa cəhətlərdən tanınması ... 40
Camaat və axirət azuqəsi ... 41
İnsan və nəfsi istəklərə pərəstiş etmək ... 42
İnsan və təqva ... 42
İnsan və məad ... 43

DƏRS 4: NƏHCÜL-BƏLAĞƏDƏ İSLAM ... 47
Giriş ... 47
Din məfhumu ... 47
Dinin təməli ... 48
Dinin möhkəmlənmə amilləri ... 48
Dinin faydası ... 48
İslam məfhumu ... 49
"Nəhcül-bəlağə"də İslam ... 50
Birinci hissə: Həqiqi İslam ... 50
İslamın hədəfi ... 50
Azğınlığın qarşısını alması ... 50
Kəramətli olmaq üçün ... 50
Xəstəliklərin şəfası ... 50
Xeyir əməllərdə yarışmaq ... 51
Yolu tapmaq nişanələri ... 51
İlahi vəzifələri yerinə yetirmək ... 51
İslamın fəziləti ... 52
Ən üstün şərəf ... 52
Allahın seçmiş olduğu din ... 52
Allahın razı olduğu din ... 52

İbrət üçün bir bina ... 53
İslamın xüsusiyyətləri ... 53
İslamın qəbulluğunun asan olması ... 53
İslam və müsəlmanlığın nişanələri ... 54
İslamda mühacirət ... 55
İslamın töhfəsi ... 55
İkinci hissə: Qeyri-həqiqi İslam ... 56
İslam - yalnız dildə deyilmək ... 56
İslamın dəyişdirilməsi ... 56
Müaviyənin İslamı ... 56
Yalançı müsəlmanlar ... 57
Zahiri İslam ... 57

DƏRS 5: ALLAHITANIMA (1) ... 59
Giriş ... 59
Allahı tanımağın qaydası (metodu) ... 60
Nadancasına Allahı tanımağın metodu ... 60
Elmli şəkildə Allahı tanımaq metodu ... 61
Həyatın həqiqətlərində Allahı tanımaq ... 64
1. Ruhi baxımdan aramlıq ... 64
2. İtaətsizlik etməkdən uzaq olmaq ... 65
3. İnsanlıq məsuliyyətinə diqqət yetirmək ... 66
4. Azadlıq və müstəqilliyə meyil ... 66
5. Səbirli olmaq ... 66
6. Təqvalı olmaq ... 67
7. Ədalət tərəfdarı olmaq və zülmlə mübarizə ... 68

DƏRS 6: ALLAHITANIMA (2) ... 71
Giriş ... 71
Tövhidin növləri ... 72
Tövhidin mənası ... 72
1. Zatda tövhid ... 73
2. Sifətlərdə tövhid ... 74
3. Fellərdə tövhid ... 74
4. İbadətdə tövhid ... 75
Nəhcül-bəlağədə təkallahlılıqla bağlı dəlillər ... 75
1. Fitrət ... 76
2. Əqli dəlillər ... 76
3. Allahın aləmi idarə etməsinin nişanələri barədə təfəkkür ... 77
4. Qəti qərarların pozulması ... 78
5. Şərikinin olmasına dair nişanələrin mövcud olmaması ... 78

DƏRS 7: "NƏHCÜL-BƏLAĞƏ"DƏ İMAN ... 81
Giriş ... 81
İman məfhumu ... 81
Birinci hissə: "Nəhcül-bəlağə"də iman ... 82
İmanın həqiqəti ... 82

İmanın əsasları ... 82
İmanın qismləri ... 82
İmanın töhfəsi ... 83
İman, qəlb və dilin rabitəsi ... 84
İkinci hissə: "Nəhcül-bəlağə"də möminlər ... 84
Möminlərin ən yaxşısı ... 84
Axirəz-Zamandakı möminlər ... 84
Möminlərin öz nəfslərinə (özlərinə) bədgüman olması ... 85
Möminin gümanının əhəmiyyəti ... 86
Möminlərin siması ... 86
Möminlə münafiqin dili ... 86
Möminin xüsusiyyətləri ... 87
Möminə hikmətin nisbət verilməsi ... 87
Möminlərin rəhbəri ... 87
Möminlə münafiqin meyarı ... 88

DƏRS 8: "NƏHCÜL-BƏLAĞƏ"DƏ PEYĞƏMBƏR (S) (1) ... 91
Giriş ... 91
Besətdən öncəki vəziyyət ... 92
Dinin tamamilə sönmüş (aradan getmiş) olması ... 92
Müharibə və qan axıtmaq ... 92
Din ipinin qırılması ... 93
Kitab, vəhy və nübuvvətdən xəbərsiz olmaq ... 93
Allah Rəsulunun (s) mənəvi məqamı ... 94
Peyğəmbərin (s) tərbiyə olunması ... 94
Ən nəcib insan ... 94
Peyğəmbərlərin şəcərəsindən olması ... 94
Vəhyə əmin (etibarlı) ... 95
Yaradılmışların ən üstünü ... 95
Allah Rəsulunun (s) üstünlüyü ... 95
Parlaq bir çıraq ... 96
Peyğəmbərin (s) besətindəki hədəflər ... 96
Nübuvvət məqamının sonu ... 96
Höccətin tamamlanması ... 97
Naməlum hökmləri aşkara çıxarmaq ... 97
Məxluqatı (İnsanları və cinləri) qorxutmaq ... 97
Bağlı yolları açmaq ... 98
İxtilafların aradan qaldırılması ... 98
Hikmət və öyüd-nəsihətə dəvət ... 98
Kinlərin aradan qaldırılması ... 99
Allahın əmr və göstərişlərini bildirmək ... 99
Haqq yolunda mübarizə aparmaq ... 99

DƏRS 9: "NƏHCÜL-BƏLAĞƏ"DƏ PEYĞƏMBƏR (S) (2) ... 103
Giriş ... 103
Besətin hədəfləri ... 103

İnsanları şeytana itaət etməkdən xilas etmək 103
Çatışmazlıqları aradan qaldırmaq 103
İnsanlara Allahın höccəti olması 104
Kitab gətirmək 104
Axirəz-zamandakı nişanələr 105
Axirəz-zamandakı əhalinin baharı 105
Besətin töhfəsi 105
Allah Rəsulunun (s) həyat tərzi 106
Ən üstün həyat tərzi 106
Dünya ilə rəftarı 107
Vəzifələrin yerinə yetirilməsi 107
Dünyadan kənarlaşmaq 107
Dünyanın çirkinliklərinə diqqət yetirmək 108
Yaşayışın bütün sahələrində nümunə 108
Dünyaya malik olmaqdan imtina etmək 108
Peyğəmbərin (s) yemək yemə tərzi 109

DƏRS 10: "NƏHCÜL-BƏLAĞƏ"DƏ ƏLİ (Ə) 111
Giriş 111
"Nəhcül-bəlağə"də Əli (ə) 112
Həzrət Əlinin (ə) Allahın Rəsuluna (s) olan məhəbbəti 112
O həzrətin İslamda öncüllüyü 113
Həzrət Əlinin (ə) mənəvi məqamı 114
Həzrət Əlinin (ə) şəhadət eşqi 114
Həzrət Əlinin (ə) şücaəti 115
Həzrət Əlinin (ə) elmi 116
Həzrət Əlinin (ə) tutduğu yol 116
Həzrət Əlinin (ə) xilafətə daha ləyaqətli olması 117
Həzrət Əlinin (ə) ədalət tərəfdarı olması 118
Həzrət Əlinin (ə) məzlumluğu 119
Həzrət Əlinin (ə) həyat tərzi 120

DƏRS 11: "NƏHCÜL-BƏLAĞƏ" NƏZƏRİNDƏ ƏHLİ-BEYT (Ə) (1) 123
Giriş 123
"Nəhcül-bəlağə"də Əhli-beytin (ə) mənəvi məqamı 123
Əhli-beyt (ə) məfhumu ilə tanışlıq 123
Nübüvvət ağacı və risalət yeri 125
Haqq sirrin yeri 125
Müqayisə ediləsi olmamaq 125
Dinin təməlləri 125
Başqalarının xilaskarı 126
Camaatın işlərini idarə edən 126
Elm və risalət qapıları 126
Hikmət qapıları 126
Allahın xəzinələri 127
Əhli-beyti (ə) tanımaq 127
Sözün ağası 127

Əhli-beytin (ə) xüsusiyyətləri 128
Ən yaxşı nəsil (itrət) 128
Orta (mötədil) mövqe 128
İzzət və böyüklük sahibləri 129
Əhli-beytin (ə) şəhidləri 129
Elmdə möhkəm olanlar 130
İmamətə layiq olanlar 130
Əhli-beytin (ə) diri olması 130

DƏRS 12: "NƏHCÜL-BƏLAĞƏ"DƏ PEYĞƏMBƏRİN ƏHLİ-BEYTİ (Ə) (2) 133
Giriş 133
Əhli-beytin (ə) cəmiyyətdəki hüquqi məqamı 134
Əhli-beyt (ə) – Peyğəmbərin (s) canişini 134
Hər bir məmumun imama ehtiyaclı olması 134
Yerin ilahi höccətsiz olmaması 134
Əhli-beytin (ə) ixtiyarındakı nübuvvətin fəzilətli olması 135
Allahın höccətinə tabe olmağın zəruriliyi 135
Əhli-beytlə (ə) yanaşı olmağın zəruriliyi 135
"Nəhcül-bəlağə"də xanım Zəhra (ə) 136
Xanım Zəhraya (ə) ehtiram 136
Həzrət Əlinin (ə) xanım Zəhraya (ə) məhəbbəti 136
"Nəhcül-bəlağə"də imam Həsən (ə) və imam Hüseyn (ə) 137
İmam Həsən (ə) və imam Hüseyn (ə) Peyğəmbərin (s) övladları 137
"Nəhcül-bəlağə"də imam Mehdi (ə.c) 138
Həzrət Mehdinin (ə.c) zühurunun yaxın olması 138
Həzrət Mehdi (ə.c) peyğəmbərlərin canişinlərinin canişini 139
Zühur zamanında hacətlərin yerinə yetirilməsi 139
Dünyanın Əhli-beytə (ə) qayıtması 140
Rəhbərin öz məqamında yer tutması 140
Zülmət gecələrin sona çatması 140
Əhli-beytə (ə) məhəbbət və fəqirlik 140

DƏRSDƏKİ SÖZLƏRİN İZAHI 143

MƏNBƏLƏR 159

MÜQƏDDİMƏ

İnsan "Nəhcül-bəlağə"yə müraciət etdikdə həqiqətlərdən ibarət bir dünyaya daxil olur. Bu kitabın həzrət Əlinin (ə) dərdli qəlbindən qaynaqlanan mətləbləri dahi alim Seyid Rəzi tərəfindən qələmə alınmışdır.

"Nəhcül-bəlağə" həzrət Əlinin (ə) sözlərinin yalnız cüzi bir hissəsini təşkil edir. Öncəki alimlər bu kitaba xüsusi diqqət yetirmişlər, belə ki, bu misilsiz kitab təlim mərkəzlərində tədris olunmuş və olunmaqdadır.

İnsanlar "Nəhcül-bəlağə"dəki maarif və onun üslubu ilə tanış olmaq, onun haqqında məlumat əldə etməyə ehtiyac duyurlar, ona görə ki, bu kitabda bütün mədəni, ictimai və siyasi məsələlər gözəl şəkildə bəyan olunmuşdur. Hazırda "Nəhcül-bəlağə" universitet tələbələrinin, müəllim və tədqiqatçıların nəzərində üstün mövqeyə malikdir və həqiqət sorağında olanlar bu nur mənbəyini hərisliklə mütaliə edirlər. "Nəhcül-bəlağə" barəsində qeyri-həqiqi şübhələrin yayılmasına baxmayaraq, bu məsələ onun elmi mövqeyinin üstünlüyü və camaat arasında ondan kütləvi şəkildə istifadə olunmasını nişan verir. Həmin kitab insanlarda inqilab və mübarizə ruhiyyəsini dirçəltdiyi üçün hakimiyyət sahibləri oun əleyhinə fəlaiyyət göstərmişlər. Dövrün hakimləri daima "Nəhcül-bəlağə" maarifinin qarşısını almağa çalışmışlar ki, həzrət Əlinin (ə) elmi insanlara yetişməsin. Bu proses günümüzdə də davam etməkdədir.

Hazırda İran İslam Respublikası qurulmuşdur. Onun banisi İmam Xomeyni öz vəsiyyətnaməsində belə yazır: "Biz Qurandan sonra maddi və mənəvi yaşayışla bağlı göstərişlər və bəşəriyyətin nicatı üçün ən üstün kitab, həmçinin, mənəviyyat və hökumətlə əlaqədar göstərişləri ən ali qurtuluş yolu olan "Nəhcül-bəlağə"nin bizim məsum imamımıza aid olmasına görə fəxr edirik."

İslam inqilabının böyük rəhbəri Ayətullah Xamenei "Nəhcül-bəlağə"nin əzəməti haqda belə buyurur:

“Nəhcül-bəlağə”ni oxumayan kəslərin Qurandan xəbəri yoxdur. Həzrət Əliyə (ə) mənsub olan islami cəmiyyət bu insan tərbiyə edən və yetişdirən kitabın maarifi ilə tanış olmaqla bağlı həddən artıq təlaş göstərməlidir.”

“Hikmət” müəssisəsi nəzərdə tutduğu müxtəsər proqramına əsasən, digər ölkələrdən olan tələbələr üçün qısamüddətli kurslar təşkil edir və bu kitab on iki dərs və (“Nəhcül-bəlağə” ilə tanışlıq, “Nəhcül-bəlağə”də Əli (ə), “Nəhcül-bəlağə” nəzərində Allahıtanıma, “Nəhcül-bəlağə”də insanşünaslıq, “Nəhcül-bəlağə”də islamşünaslıq, “Nəhcül-bəlağə” nəzərində Peyğəmbər (s), “Nəhcül-bəlağə” nəzərində Əhli-beyt (ə) kimi) səkkiz mövzu qəlibində hazırlanaraq qələmə alınmışdır.